

KALENTERIMAAILMAN KUULUMISIA No 23 ★ Kevät 2009

KALENTERIVUOSI-
KERTA 2009:
MARKKINOILLA
MYRSKYÄÄ S. 2

SEINÄKALENTERIEN
KOMEIMMAT S. 2–3

AFRIKKA MIELESSÄIN:
MINNA SAARELMAN
HAASTATTELU S. 3–4

KALENTERIVUOSIKERTA 2009 NAKERTAAKO SÄHKÖINEN KALENTERI JO PAPERISEN SUOSIOTA?

Suomalaisten kalenterien kokonaismäärä pysyy edelleen vakaana. Kun almanakkatoimistossa laskettiin yhteen kaikki vuosikerralle 2009 tehdyt kalenterit, saatiin jälleen tulokseksi noin 17 miljoonaa kappaletta. Määrä on pysynyt jotakuinkin muuttumattomana koko sen lähes 15 vuoden ajan, jonka almanakkatoimisto on ollut olemassa.

Pientä siirtymää tapahtuu kuitenkin kalenteriryhmästä toiseen. Tasku- ja pöytäkalenterien kokonaismäärässä on ollut selvä laskeva trendi. Keskimääräiset painokset ovat laskeneet jyrkemmin, mutta joukkoon on syntynyt aina uusia kalentereita. Nimikkeitä on tällä hetkellä ehkä enemmän kuin kymmenen vuotta sitten, mutta yhteenlaskettu painosmäärä on pudonnut.

Tämä saattaa olla seurasta sähköisten muistikirjojen ja kalenterien leviämisestä. Nuorimmilla kuluttajilla on omat iPhonensa tai Palminsa, jotka hoitavat jo kalenterinkin virkaa. Suunnan odotetaan edelleen jatkuvan.

Vastapainoksi seinäkalenterien yhteenlasketut painosmäärät ovat nousseet. Ja niistä varsinkin ilmaiseksi jaettavien kalenterien määrät. Kalentereita ovat jakamassa liikeyritykset, sanoma- ja aikakauslehdet, apteekit, jäte- ja energialaitokset, ... Kalenteria riittää pian joka huoneen seinälle.

Vuosi sitten kalenterien kokonaismäärässä oli ylimääräinen huippu, kun Helsingin, Tampereen ja Varsinais-Suomen puhelinluetteloiden välissä jaettiin toista miljoonaa yksinkertaista seinäkalenteria. Fonectan "Keltsin ja Valtsin puhelinluettelokalenteri" saattoi kuitenkin jäädä yksivuotiseksi koikeiluksi. ☺

Kalenterimaaailman kuulumisia ISSN 1455-8823
Almanakkatoimiston tiedotuslehti ilmestyy 2 kertaa vuodessa
Vastaava toimittaja Heikki Oja, taitto Arja Latvala
Julkaisija Helsingin yliopiston Kehityspalvelut Oy,
Yliopiston almanakkatoimisto
PL 14 (Kopernikuksentie 1), 00014 Helsingin yliopisto
Puh. (09)1912 2942 GSM 040 553 1864
Sähköposti almanakka@helsinki.fi
Internet <http://almanakka.helsinki.fi>
Tekstin lainaaminen on sallittua jos lähde mainitaan.

KALENTERIVUOSIKERTA 2009

MARKKINOILLA MYRSKYÄÄ

VAIKKA SUOMEN KALENTERIMARKKINAT NÄYTTÄVÄT PÄÄLTÄ PÄIN VAKAILTA, PINNAN ALLA KUITENKIN MYRSKYÄÄ. KALENTERINVALMISTAJIEN KESKINÄINEN KILPAILU LUO KOKO AJAN UUSIA ASETELMIA.

Viime vuoden suurin tapahtuma oli Ajaston tuotannon siirtyminen Suomenlahden eteläpuolelle. Ajaston Tarton tehtaan tuotantolaitos vihittiin käyttöön syyskuussa. Viime syksynä tehtaassa valmistettiin lähinnä virolaisia kalentereita, mutta tämän vuoden alusta lähtien myös suomalaisten kalentereiden valmistus siirtyi Viron puolelle. Ajaston toimitusjohtajana vaikeassa murrosvaiheessa oli Esa Vierikko. Hän siirtyy huhtikuun alussa Ajaston hallitukseen, ja uutena toimitusjohtajana aloittaa Hiltrud Kinnunen.

**"KALENTERIA
RIITTÄÄ PIAN
JOKA HUONEEN
SEINÄLLE."**

Ajasto on kaikilla mittareilla mitaten edelleen Suomen suurin kalenterinvalmistaja. Toisen sijan vuosikerran 2009 kalentereissa, ainakin kalentereiden painosmäärien mukaan laskien, valtasi selkeästi Time/system. Se sieppasi itselleen OP-ryhmän suuren kalenteritilauksen ja nosti tuottamiensa kalentereiden määrän edellisvuodesta lähes kaksinkertaiseksi. Time/system painattaa kalentereita pääasiassa Kiinassa. Myyntijohtaja Juhani Kallinen oli vuoden lopulla tyytyväinen tulokseen, mutta henkilökunta oli kyllä joutunut venymään.

Kaikki suomalaiset asiakkaat eivät kuitenkaan katso suojelemaan kalenterituotannon siirtymistä ulkomaille. Esimerkiksi muutamat ammattijärjestöt eivät halua painattaa kalentereita sen enempää Virossa

kuin Kiinassakaan, vaan koettavat etsiä kotimaisia ratkaisuja.

Suomalaisuuden puolesta liputtaa voimakkaimmin CC kalenteripalvelu, joka pitää lukumäärillä mitattuna Suomen kalenterimarkkinoilla kolmatta sijaa suunnilleen tasalukemissa Otava-Kuvalehdet-konsernin rinnalla. Jos mittarina käytetään taloudellista tulosta, ovat CC kalenteripalvelu ja Otava-Kuvalehdet todennäköisesti suomalaisen kalenterimarkkinoilla ykkösiä. CC kalenteripalvelun toimitusjohtajan Jaakko Jäntin mukaan ala kuitenkin kärsii "varsin älyttömästä hintakilpailusta".

Ruotsalaisen Burden kalenterimäärä Suomessa on vähentynyt. Entinen nokkamies Kaj Mannonen jätti muutaman vuoden sitten paikkansa, eikä hänen tilalleen ole löytynyt aktiivista vetäjää. Burden kalentereita Suomessa myy espanjalainen Paper-Dreams.

Kaj Mannonen ponnahti viime vuonna uudelleen esiin, kun hänet valittiin toisen ruotsalaisfirman, Scandecorin, suomalaisen tytäryhtiön toimitusjohtajaksi. Scandecor valmistaa kirjakauppa- ja markettimyyntiin kuvakalentereita ja pieniä taskukalentereita. Saa nähdä millaista tuulta Mannonen puhalttaa Scandecorin purjeisiin.

MUSTA HEVONEN

Entä millaista tulosta syntyy, kun kolme entistä Ajaston toimitusjohtajaa lyö viisaat päänsä yhteen ja alkaa kilpailla Suomen kalenterimarkkinoilla? Rakentaako tämä "kolmen kopla" uuden mustan hevosen?

Yrjö Franssila lähti Ajaston toimi-

Yliopiston almanakkatoimistossa on seinämä, johon kootaan näytille parhaimmisto niistä kuvakalentereista, joista saadaan näytteet almanakkatoimistoon.

Vuoden 2009 sadosta ovat kunniaseinälle päässeet seuraavat kalenterit:

tuusjohtajan pallilta pari vuotta sitten. Viime vuonna hän tutki markkinoita ja harkitsi jonkin valmiin firman ostamista palatakseen taas kalenteribisnekseen. Kun neuvottelut eivät johtaneet tulokseen, hän kehitti toisenlaisen ratkaisun. Yhdessä Lönnberg Painot Oy:n kanssa hän perusti uuden firman, jonka nimeksi tuli Lönnberg Kalenterit. Lönnberg on pääomistaja ja Franssila vähemmistöomistaja. Firma aloitti toimintansa helmikuussa 2009.

Lönnberg Kalentereiden hallituksen puheenjohtajana on Pertti Ailio, joka oli 1990-luvulla Ajaston toimitusjohtajana. Hallituksessa on mukana myös Olle Koskinen, joka johti Ajastoa Ailion jälkeen aina Franssilan aikaan asti. ☺

SEINÄKALENTERIEN KOMEIMMAT

- *Kaj Stenvall Ducks in Power (Putinki)
- *Luontokuvat 2009
(Suomen Luonnonvalokuvaajat)
- *Taivasalla.net (Niklas Sjöblom)
- *Valoa ja voimaa
(Kustannus Oy Arkki)
- *Invalidiliiton seinäkalerteri
- *Enkelikalenteri (Minna-kortti)

- *Enkelikalenteri
(Kotimaa / CC kalenteripalvelu)
- *Jari Sillanpää
(Bridgehead Productions)
- *www.tenakauppa.com
(SCA Hygiene)
- *Tove Jansson Muumit (Putinki)
- *Majakkasaaret
(Suomen Majakkaseura)
- *Mummojen maailma
(Passion Design)

- *Luonnonkalenteri
(Suomen Luonnonsuojelun Tuki)

Lisäksi graafikkomme Arja Latvala pitää silmiensä edessä omia suosikkikalentereitaan. Hänen seinälleen pääsivät tänä vuonna

- *Marta Wendelin -kalenteri (Paletti)
- *Kukkakalenteri (Minna-kortti)
- *Rudolf Koivu -kalenteri (Otava)

AFRIKKA MIELESSÄIN

DOSENTTI MINNA SAARELMA JATKAA HELSINGIN YLIOPISTON SUOMENKIELISEN NIMIPÄIVÄLUETTELON HUOLTAJANA, KUN PROFESSORI EERO KIVINIEMI LUOPUU TEHTÄVÄSTÄ TÄMÄN VUODEN LOPUSSA.

Synnyit Afrikassa. Mitä muistikuvia sieltä on jäänyt mieleesi?

Synnyin vuonna 1960 Tansaniassa, joka itse asiassa oli silloin vielä Britannian siirtomaa ja nimeltään Tanganjika. Isäni Timo Saarelma toimi siellä luterilaisen kirkon koulutyön koordinaattorina kuutisen vuotta, ja perheemme asui pienessä Kidugalan kylässä eteläisen Tansanian yläköalueella. Meistä sisaruksista kaksi on syntynyt

Tansaniassa: isosiskoni Hanna ja minä. Pikkuveljeni Antti ja Tuomas ovat taas Suomessa syntyneitä. Syntymäpaikkani on Dar es Salaamin kaupunki Intian valtameren rannalla – sitä on mukava kirjoitella lomakkeisiin!

Itse en valitettavasti muista noista Afrikan-ajoista yhtään mitään, koska olin alle vuoden ikäinen, kun perheemme muutti neljäksi vuodeksi Lontooseen. Afrika on kuitenkin kulkenut eri ta-

voin perheemme mukana kaiken aikaa.

Lontoosta sinulla varmaan on jo muistoja?

On, paljonkin. Isäni toimi siellä Luterilaisen maailmanliiton opiskelijapappina, ja siksi meillä kävi kotona paljon afrikkalaisia ja aasialaisia opiskelijoita. Heidän kanssaan oli mukava leikkiä. Englantiakin me tietysti opimme, var-

sinkin pihalla muilta lapsilta. British Museumissa vietimme usein tuntikauusia, ja muutenkin Lontoo tuli tutuksi. Nykyään, kun käyn Britanniassa, maa tuntuu edelleen kummallisen tutulta.

Suomessa olen kuitenkin käynyt kouluuni, Tampereella, ja Helsinkiin tulin opiskelemaan vuonna 1979.

Väitöskirjasi liittyi myös Afrikkaan.

Niin, väittelin vuonna 2003, ja väitöskirjani aiheena oli Namibian henkilönnimistö. Tutkin sitä, mitä afrikkalaiselle henkilönnimistölle tapahtuu, kun se joutuu kosketuksiin eurooppalaisen henkilönnimistön kanssa. Suomen Lähetysseura on toiminut Namibian pohjoisosassa Ambomaalla vuodesta 1870 lähtien, minkä seurauksena alueen väestöstä joka viidennellä on suomalainen nimi. Namibiasta löytyy nykyäänkin paljon Einoja, Heikkejä, Martteja, Ainoja, Rauhoja ja Selmoja.

Tämän ilmiön taustalla ei ole vain eurooppalainen vaikutus vaan myös ambokulttuuriin kuuluva kaimakäytäntö. Lapsi halutaan aina nimetä jonkun läheisen ja arvostetun ihmisen kaimaksi, ja tällaiseen kaimasuhteeseen liittyy monia sosiaalisia velvollisuuksia. Koska suomalaiset tulivat amboille läheisiksi, he pääsivät usein lasten kaimoiksi. Ambojen nimistö ei ole kuitenkaan täysin eurooppalaistunut. 1960-luvulta lähtien, jolloin Namibian itsenäistymistaistelu alkoi, afrikkalaiset nimet ovat tulleet uudestaan suosituiksi. Nykyään Namibiassa on vallalla nimisysteemi, jossa on sekä afrikkalaisia että eurooppalaisia elementtejä.

Väitöskirjan teko vei minut useampaan kertaan Namibiaan, samoin kuin Etelä-Afrikkaan, jossa on tutkittu paljon sikäläisiä henkilönnimisysteemejä.

Sinut nimettiin vastikään nimistöntutkimuksen dosentiksi Helsingin yliopistoon. Millaisia tutkimushankkeita sinulla on käynnissä?

Olen tällä hetkellä mukana suomalais-norjalaisessa nimihankkeessa, jossa selvitetään Norjan suomalaistaustaisen väestön ja suomalais-norjalaisten perheiden henkilönnimistöä. Olen tämän projektin merkeissä vierailut useaan otteeseen Tromssassa, jossa olen professori Gulbrand Alhaugin kanssa selvittellyt niin Etelä-Norjan metsäsuomalaisten, Pohjois-Norjan kveenien kuin

myöhempien suomalaissiirtolaisten nimistöä.

Tähän mennessä olemme tehneet tutkimusta lähinnä norjalaisten väestöaineistojen pohjalta, mutta tänä keväänä alamme tehdä myös haastatteluja. On ollut hauska katsoa, mitä kaikkea tapahtuu suomalaisen ja norjalaisen henkilönnimisysteemin kohdatessa. Heikki Törmänen -nimisestä miehestä on voinut Norjassa tulla Heiki Dørmænen, ja sukunimi Uusimaa on saanut asun Osima. Olemme julkaisseet hankkeen merkeissä jo pari artikkelia, ja pian alamme työstää lopullista tutkimusraporttia.

Millaisia näkemyksiä sinulla on suomalaisen etunimistön kehittymisestä lähitulevaisuudessa, nyt kun jatkat Kustaa Vilkun ja Eero Kiviniemen työtä almanakan nimilistojen vaalijana?

Eero Kiviniemi on *Suomalaisten etunimet* -kirjassaan (SKS 2006) osoittanut, kuinka suomalainen henkilönnimistö on yksilöllistynyt todella nopeasti. Lapsille halutaan antaa yhä erikoisempia, jopa ainutkertaisia etunimiä. Samalla erilaisten etunimien määrä on kasvanut niin, että nykyväestöllä on käytössään jo yli 50 000 erilaista etunimeä. Tämä suuntaus varmaankin voimistuu tulevaisuudessa. Samalla se on suuri haaste nimipäiväkalenterin ylläpitäjälle. Tavoitteena tietysti on, että mahdollisimman suuri osa suomalaisista pystyisi viettämään omaa nimipäivää.

Kiintoisaa on seurata myös, tuleeko

suomalaisten etunimistö kansainvälistymään vai nousevatko suomalaiset etunimet uudelleen suosioon. Itse uskon, että nämä molemmat trendit vaikuttavat lähivuosina rinnakkain. Osa vanhemmista haluaa antaa lapsilleen kansainvälisen nimen, osa taas haluaa korostaa nimen valinnalla lapsen suomalaisuutta.

Liittykö ansiotyösi nimistöntutkimukseen?

Itse asiassa ei liity. Olen noin 25 vuoden ajan toiminut erilaisissa toimittajan ja tiedottajan tehtävissä. Vuodesta 2003 olen ollut kustannusjohtajana Suomen Lähetysseurassa, joka on luterilaisen kirkkomme suurin lähetysjärjestö. Tässä työssä saan olla tekemisissä niin kielen ja kirjojen kuin kansainvälisten kysymysten kanssa. Lähetysseura toimii nykyään lähes 30 maassa eri puolilla maailmaa, ja tänä vuonna se täyttää 150 vuotta. Kustannustoimintaakin on harjoitettu alusta lähtien.

Ansiotyöni ohella teen kuitenkin paljon nimistöntutkimukseen liittyviä asioita: opetan Helsingin yliopistossa ja ohjaan siellä opinnäytteitä. Kirjoitan myös nimikolumneja Kotimaa-lehteen ja toimin Vauva-lehden nimitohtorina, Eero Kiviniemen kanssa vuorotellen. Olen myös julkaissut viime vuosina muutaman nimiaiheisen kirjan: *Nimipäiväjuhlat* (2006), *Nimi lapselle* (2007) ja *Nimistöntutkimuksen perusteet* (2008, yhdessä Terhi Ainialan ja Paula Sjöblomin kanssa).

Nykyinen asuinpaikkasi ja perheesi? Harrastukseksi?

Asun Vantaan Rekolassa, paritalossa Keravanjoen rannalla. Olen naimisissa, ja mieheni Matti Maunumaa työskentelee järjestelmäasiantuntijana Ilmatieteen laitoksessa. Lapsia meillä ei ole.

Aikaa vievin harrastukseni on varmasti nimien tutkiminen... Pidän myös kaikenlaisesta ulkoilmareippailusta. Kuusijärven metsissä on hyvä kävellä ja hiihdellä, ja Norjan tuntureilla on upea vaelttaa. Kirjallisuutta tietysti luen paljon. Työmatkalla minulla on aina jokin romaani bussissa mukana. Viimeisin upea lukukokemus oli Khaled Hosseinin *Tuhat loistavaa aurinkoa*. Nimistöntutkijalle kiinnostava romaani oli myös Jhumpa Lahirin *Kaima*. ☺